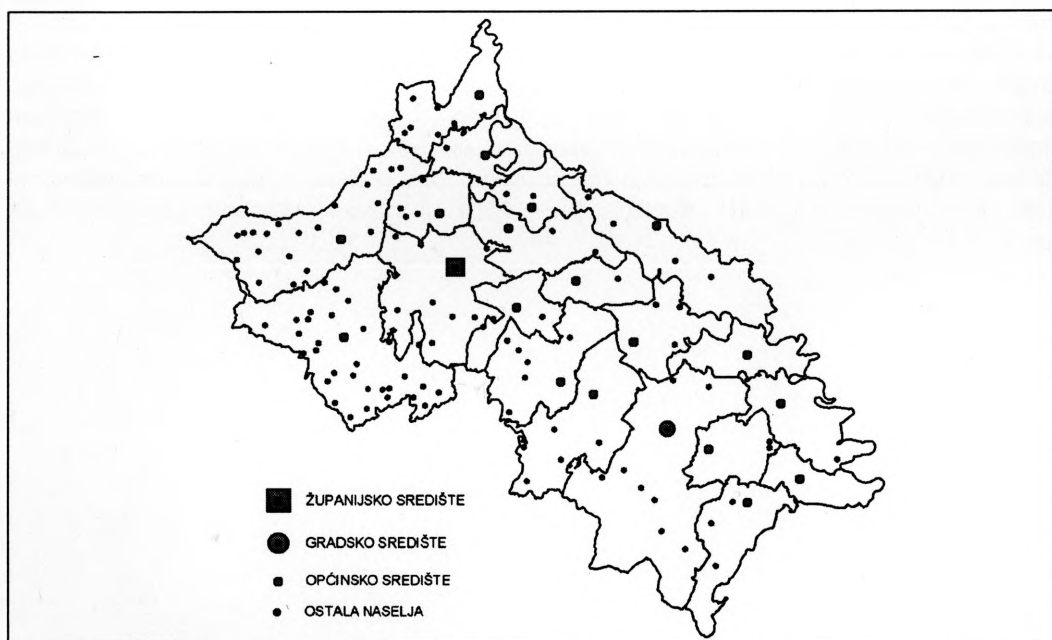

Kartogram 2. Razvojna središta u Koprivničko-durđevačkoj Podravini

Kartogram 1. Raspored naselja u Koprivničko-durđevačkoj Podravini

SUSTAV RAZVOJNIH SREDIŠTA

U Prostornom planu Koprivničko - križevačke županije kao prostorno - planskom dokumentu usmjeravajućeg značenja, sustav i funkcije naselja jedna su od ključnih sastavnica organizacije prostora. Centralitet i funkcije naselja uspostavljeni su na način mogućeg policentričnog modela.

CENTRALITET NASELJA

Centralitet nekog naselja posljedica je njegovog gospodarskog razvoja i prometno - geografskog položaja. U skladu s ravnomjernim razvojem u centralna naselja treba smjestiti potrebne funkcije i preko njih aktivirati čitav prostor. O mreži centralnih naselja i centralno - mjesnih institucija ovisi opskrba stanovništva što neposredno utječe na stabilnost naseljenosti. Kod izdvajanja i analize centralnih naselja kao model je korišten katalog reprezentativnih centralnih funkcija. Podjela naselja prema centralitetu s obzirom na broj stanovnika i centralne funkcije koje vrše u prostoru:

IV. Regionalno središte - Koprivnica,

III. Manje regionalno - Đurđevac,

II. Područno i veće lokalno - Virje, Ferdinandovac, Kloštar Podravski, Molve, Gola, Novigrad Podravski, Drnje i Legrad.

Manje lokalno - Kalinovac, Podravske Sesvete, Koprivnički Bregi, Đelekovec, Hlebine, Peteranec, Koprivnički Ivanec, Rasinja, Sokolovac.

Sva centralna naselja imaju status središta jedinice lokalne samouprave. Jedina iznimka je općinsko središte Novo Virje koje zbog oblika naselja (disperzno) i bez izgrađenog urbanog središta, kao izrazito poljoprivredni kraj, nema razvijene centralne funkcije. Koprivnica, kao regionalno središte sa svojim razvijenim centralnim funkcijama, ima gravitacijski utjecaj na čitavo područje Koprivničko - križevačke županije. U njoj su smještene sve lokalne i državne institucije županijskog značenja. Osim toga, Koprivnica je i gospodarsko, zdravstveno, sportsko središte. Radne funkcije Koprivnice imaju najveći gravitacijski utjecaj, a one su ujedno najviše utjevale na preobrazbu prostora. Prostor oko grada Koprivnice ubrzano se urbanizira te se povećava broj stanovnika u prigradskim naseljima. Za sve brojnije stanovništvo ta naselja imaju djelomični centralitet jer nisu još razvila sve funkcije. To su: Glogovac, Reka i Starigrad. Đurđevac po centralnim funkcijama spada u manja regionalna središta čije se gravitacijsko područje podudara s prostorom nekadašnje općine (izuzev prostora općine Pitomača koja je u sastavu Virovitičko - podravske županije). Usluge koje pružaju gradovi, ne zadovoljavaju stanovništvo pa ih je ono prisiljeno obavljati u izvanžupanijskim središtima (Zagreb, Bjelovar, Varaždin, Virovitica). To se prvenstveno odnosi na srednje školstvo i visoko obrazovanje, zdravstvene usluge, kulturne potrebe i trgovinu.

Cijeli prostor Koprivničko - đurđevačke Podravine pokriven je centralnim naseljima koja su smještena uz glavne prometne pravce. Stanovništvo koje prebiva u prostorima udaljenim od centralnih naselja, neke svoje potrebe obavlja u naseljima s djelomičnim centralitetom jer u njima postoje neke funkcije (specijalizirane trgovine, veterinarske stanice, obrtničke usluge i sl.). Preostala naselja s djelomičnim centralitetom su Veliki Poganac, Sigetec i Šemovci. Da bi izolirana lokalna centralna naselja brže i kvalitetnije razvijala svoje funkcije, potrebno ih je bolje prometno povezati s gravitacijskim naseljima, gradovima i glavnim prometnim koridorima. Tek stvaranjem povoljnih uvjeta za gospodarski razvitak, ova naselja imat će veći utjecaj na prostor koji im gravitira. Osnovna funkcija svih lokalnih centara je stambena.

Ponuda kulturnih sadržaja, turističke infrastrukture i sportsko - rekreacijskih prostora u svim centralnim naseljima je za stupanj niža od centraliteta koji imaju ta naselja. Stoga je potrebno poticati izgradnju galerija, muzeja, sportsko - rekreacijskih sadržaja, održavanje tradicionalnih manifestacija i sličnih kulturnih i sportskih priredbi kako bi se u naseljima stalno nešto događalo čime bi se pospješila njihova urbanizacija i razbila monotoniya života. Kod lociranja pojedinih funkcija u naselja, cilj je izbjegavati stvaranje monofunkcionalnih zona. Naselja bi trebala tvoriti višefunkcionalnu cjelinu po načelu mješovitosti zona.

SUSTAV RAZVOJNIH SREDIŠTA

Sustav razvojnih središta čine područja u kojima je koncentrirana većina stanovništva, gospodarski potencijali i kompletna infrastruktura i gdje se događaju sve značajnije interakcije u prostoru. Prema Strategiji i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske, definirano je 7 tipova razvojnih središta. U Koprivničko - đurđevačkoj Podravini ima 20 razvojnih središta i 18 poticajnih razvojnih središta. U kartogramu broj 2 prikazana su sva razvojna i poticajno razvojna središta.

Koprivnica spada u *regionalna* (srednje razvojno) središta u koja spadaju urbana područja od 15 000 do 30 000 stanovnika. Koprivnica svojim ukupnim potencijalom potiče razvitak okolnog prostora, ali bi svoj razvitak trebala usmjeriti tako da bude nositelj daljnje urbanizacije i svekolikog razvitka cijele regije. Đurđevac spada u *manja regionalna* (manja razvojna središta slabije razvijenosti) središta koja čine urbana područja od 7 000 do 15 000 stanovnika. U skupinu *područnih i većih lokalnih* (malo razvojno) središta spadaju sva općinska središta i ostala naselja sa 1 000 do 7 000 stanovnika. U manja lokalna (poticajno razvojna) središta spadaju naselja s 500 do 1 000 stanovnika.

Razvojna središta Koprivničko - đurđevačke Podravine podijeljena su u 4 tipa. Središnje razvojno središte je grad Koprivnica koji spada u regionalna središta. Pod utjecajem Koprivnice formirala su se poticajna razvojna središta: Starigrad, Reka i Glogovac. Naselje Starigrad ima najveću dinamiku razvoja i u njemu treba stvoriti uvjete za obavljanje funkcija. Koprivnica će svojim daljim jačanjem funkcija i decentralizacijom prenijeti neke lokalne funkcije na navedena okolna naselja. Đurđevac spada u subregionalna središta. U područna i lokalna razvojna žarišta spadaju naselja koja su tek stekla status općina te ih tek treba osposobiti da budu organizatori razvojnih promjena na većim lokalnim područjima. Dio područnih i lokalnih razvojnih središta bilježi stagnaciju u razvoju (Kloštar Podravski, Sveti Ivan Žabno, Molve), a ostala središta nazaduju. Najbrojniju skupinu čine lokalna razvojna središta. To su središta općina koja se još nisu uspjela dovoljno nametnuti kao pokretači razvitka šireg područja koje im gravitira.

Popis razvojnih središta i naselja u njihovom gravitacijskom području:

Koprivnica: Koprivnica, Starigrad, Reka, Herešin, Draganovec, Kunovec - Breg;

Kloštar Podravski: Kloštar Podravski i Budančevica;

Drnje: Drnje, Botovo, Torčec;

Koprivnički Bregi: Koprivnički Bregi, Jeduševac, Glogovac;

Sokolovac: Sokolovac, Grdak, Miličani, Velika Mučna, Lepavina, Mali Grabičani;

Koprivnički Ivanec: K. Ivanec, Goričko i Kunovec;

Rasinja: Rasinja, Lukovec.

U pograničnom području nalaze se Ferdinandovac i Drnje od područnih razvojnih središta, a od lokalnih središta tu su: Podravske Sesvete, Novo Virje, Molve, Peteranec, Đelekovec, Legrad, Gola i Hlebine. Gola ima veliku važnost zbog graničnog prelaza, a Legrad i Ferdinandovac imaju povremene pogranične prijelaze. Razvojna središta uz samu granicu ne karakterizira veliki broj stanovnika, već njihovo značenje proizlazi iz strateškog položaja (granični prijelazi i mogućnosti razvitka pogranične suradnje s Republikom Mađarskom). Potencijalna razvojna središta u pograničnom području su Ždala, Repaš, Sigetec i Imbriovec. U ostalom ruralnom dijelu Podravine izvan gravitacijskog utjecaja razvojnih središta, formiraju se potencijalna razvojna središta. Osim broja stanovnika, za njihovo definiranje treba uzimati u obzir kompaktnost naselja, opremljenost društvenom infrastrukturom i gospodarsku inicijativu. Budući da je broj stanovnika bio jedan od kriterija, a broj

stanovnika se temelji na popisu iz 1991. godine, detaljnije razrade kategorija razvojnih središta unutar samih općina/gradova definirat će se u prostornim planovima uređenja općina/gradova. U njima će se, uz opće kriterije za definiranje razvojnih središta, ugraditi promišljanja na lokalnoj razini.

Osnovni cilj je spriječiti daljnju depopulaciju ruralnog i graničnog prostora Podravine i omogućiti ravnomjerni razvitak na cijelom području. To bi se trebalo postići brojnim poticajnim mjerama. Poticajne mjere trebaju se primjenjivati razvijanjem mreže državnih institucija, razmještanjem gospodarskih sustava, usmjeravanjem financijskog kapitala i dogradnjom infrastrukturne mreže. Da bi gradska razvojna središta zaista postala pokretači razvitka, treba im pridodati neke funkcije u skladu s decentralizacijom na državnoj razini: otvaranje područnih jedinica ministarstava i državnih upravnih organizacija.

SUMMARY

Mladen MATICA

THE SYSTEM OF DEVELOPMENTAL CENTRES

The holders of development in the region of Koprivnica and Đurđevac in Podravina are, at the same time, communities with the highest level of centrality. These are the towns of Koprivnica and Đurđevac. The towns, as former municipal centres, have now retained the major scope of tasks of state administration which they had been in charge of earlier as well, on the territories of the newly established municipalities. According to the Programme of Regional Planning, Koprivnica is considered a regional centre, while Đurđevac is a minor regional centre. Other communities with central functions are local (branch and minor local) centres. The changes of the administrative and territorial setup in 1993 have generated new municipal centres. Transitional period enabled certain shifts in the centralities of the communities. The aim of the spatial development is a polycentric growth of this region.